

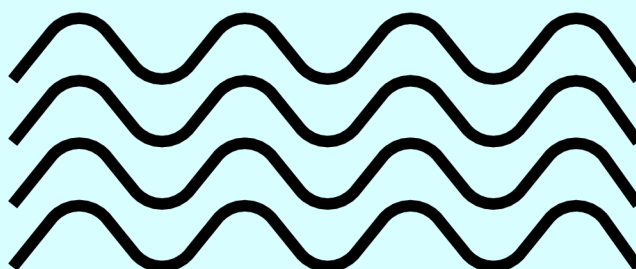
Personlig Økonomi

Oppgaver om Lån - Lærerveiledning

Dette prosjektet vil basere seg på et arbeidshefte laget for elever på 10. trinn. Elevene vil få 3 ulike oppgaver med deloppgaver, hvor de skal arbeide i mindre grupper. Oppgavene er i form av caser, hvor de følger den fiktive personen "Henrik" gjennom ulike faser i livet. Det vil være flere løsninger for oppgavene, derfor er elevenes refleksjon og argumentasjon vesentlig i besvarelsen.

Arbeidsheftet krever en del forkunnskaper innenfor personlig økonomi, og derfor egner den seg best på slutten av arbeidsperioden.

Anbefalt tid å gjennomføre hele prosjektet på er ca 4 arbeidsøkter.

Introduksjon:

Som lærer vil du starte med en liten introduksjon av prosjektet. Selve introduksjonen kan variere fra klasse til klasse, da behovet vil variere og du selv kjenner klassen din best. Et forslag vil være det å gå igjennom ulike fagbegreper som er relevant i prosjektet. Dette er begreper som vi tar utgangspunkt i at elevene kjenner til. Det kan være en lengre periode siden disse ble arbeidet med, og derfor kan en liten oppfriskning være lurt.

Målet med arbeidsheftet er å gi elevene et avsluttende prosjekt innenfor temaet, som skal bidra til motivasjon, utfordre elevene til utforskning, samarbeid, samt å forberede elevene på ulike økonomiske avgjørelser som vil forekomme i deres liv. Det anbefales at prosjektet leveres inn, hvor hver gruppe skal levere inn en samlet arbeidsfil med alle oppgavene. Mulige måter arbeidet kan leveres inn er i form av en presentasjon, plakat eller innlevering. Måten elevene har besvart, strukturert og reflektert i de ulike oppgavene, vil bidra til at du som lærer skal få vurdert elevenes faglige kompetanse.

Begreper som kan være nyttig å gjennomgå: Finansieringsbevis, rente, egenkapital, fast rente, nedbetale, kredittkort, forbrukslån, delbetaling, bruttoinntekt, nettoinntekt, lån, budsjett, serielån, annuitetslån, kommunale avgifter

Kompetansemål:

- Hente ut og tolke relevant informasjon fra tekster om kjøp og salg og ulike typer lån og bruke det til å formulere og løse problemer
- Planlegge, utføre og presentere et utforskende arbeid knyttet til personlig økonomi

Fremgangsmåte:

- Del klassen inn i grupper på 2-3 personer (Ut ifra hva som er mest gunstig for din klasse).
- Begynnelsen av første time går til introduksjon av prosjekt, deretter benytter du starten av timen til å gå igjennom oppgavene. 1. time oppgave 1, 2. time oppgave 2 osv.
- Økt nummer 4 blir fullføring av oppgavene, samt en liten oppsummering av hvordan prosjektet har gått.
- Påminn elevene på å levere arbeidsfil, du kan selv bestemme om dere vil bruke plakater, word-filer, power-point, eller annet. Elevene kan også bruke programmering i stedet for regneark om de ønsker det.

Oppgavene:

Oppgave 1:

Denne oppgaven tar for seg temaet kredittkort, men det er satt i bruk som et forbrukslån. Dette kan det være greit å gjøre elevene bevisst på.

- I denne oppgaven skal elevene selv bestemme hvordan de vil betale, og for hva. Det legges vekt på begrunnelse og argumentasjon i besvarelsen. Elevene kan velge om de vil kjøpe bare ett produkt eller flere hvis de har råd til det. De er ikke nødt til å bruke pengene som de har spart opp.
- Dersom elevene ikke klarer å regne seg ut til månedlig betaling over 1 eller 3 år, kan det være lurt å hjelpe med dette. Eventuelt tillate å svare som betaling per år.
- Det er anbefalt at elevene bruker regneark eller andre hjelpemidler for å regne seg frem til svarene, dette skal da legges inn i arbeidsfilen. Legger også fokus på begrunnelser i arbeidsfilen.
- I oppgave b går vi ut ifra at han ikke får renter på beløpet som blir oppspart.
- I oppgave c er det viktig å påminne elevene på at det finnes flere realistiske løsninger. Som for eksempel delbetaling, men da vil totalsummen bli noe større.

Oppgave 2:

I denne oppgaven skal elevene lage et budsjett, og de skal regne på billån.

Oppgaven skal svares ved hjelp av regneark eller programmering.

- Først skal elevene regne på et billån som karakteren Henrik har tatt opp. Her kan de regne med årlige betalinger. De skal også regne ut hvor mye han betaler i renter. Samt en nedbetalingsplan. Dette gjør de for å se hvordan betalingene utvikler seg med tiden, og hvor mye ekstra de må betale i renter.
- Videre skal elevene lage et budsjett ut fra informasjonen som er gitt, hvor det vil bli et overforbruk. Dette for å vise elevene at uten kontroll på økonomien vil en bruke mer enn en har. Det er vesentlig at elevene ser at inntektene ikke strekker til og at livsstilen ikke er bærekraftig. Deretter skal elevene produsere et nytt budsjett, hvor de selv velger hvor de skal spare penger.
- Gå gjerne rundt og veiled elevene til å fylle inn i Excel på en strukturert måte. Det kan også være lurt å ta opp igjen begreper som er relevant.

Oppgave 3:

I denne oppgaven skal elevene velge hvilken bolig Henrik skal kjøpe. Det er 3 ulike boliger Henrik kan velge mellom, og det kan være ulike årsaker til å velge de forskjellige. Oppgaven skal enten bli besvart i regneark eller gjennom programmering.

- Når bolig skal kjøpes, kan du som lærer gjerne påpeke noen av detaljene som står under hver bolig. Dette kan være fordel i beliggenhet eller hvorfor det er felleskostnader på kun noen av boligene og kommunale avgifter på de andre.
- Det kan være lurt å påpeke at selv om den ene boligen er en del rimeligere enn de andre, så vil den trenge en del oppussing. Her kan man oppfordre elevene til å søke etter snittpris på ulik oppussing.
- Alle alternativene vil være like gode svar, så lenge elevene har en forklaring for valget sitt. Videre skal de lage en detaljert nedbetalingsplan for boligen som blir valgt med begrunnelse. Her kan de se på hvor mye de mener Henrik bør sitte igjen med hver måned etter at lån er betalt.
- Her vil det være mest gunstig å benytte serielån, og da vil det være et fast avdrag på $3\,800\,000/25\text{ år} = 152\,000\text{ kr}$ i avdrag i året.
- Det kan også være lurt å forklare til elevene at man ofte må ha 15% av lånesummen i egenkapital og at Henrik er innenfor dette.

Tips:

Oppgavene er vide, noe som gjør at en del av elevene kan trenge hjelp med å komme i gang. De får mye informasjon, så det å hjelpe de med å plante ideer kan være lurt for strukturen. Som lærer er det viktig å oppmuntre elevene til å se realiteten i oppgavene. Prøve å veilede elevene til å ikke gi urealistiske svar. Men det å være kreativ og utforskende skal naturligvis være positivt. Et annet tips kan være å nøste opp i misoppfatninger som kan dukke opp underveis. Som lærer står du fritt til å endre og legge inn egne elementer i gjennomføringen av undervisningsopplegget.

For noen klasser vil det være en lengre periode mellom hver matematikk økt, og derfor kan det være lurt å ha noe hjemmearbeid/lekser. Dette kan være å arbeide videre med selve oppgavene, eller for eksempel å lese seg opp på relevante begreper som kan bli brukt.